

vergadering **C17**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 12 oktober 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het toekomstperspectief voor jonge landbouwers en de vraag naar een jonge-boerentoets – 20 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de energietransitie in de glastuinbouwsector en de implementatie van innovatieve technieken – 32 (2022-2023)	7
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanvragen van wateraudits via het Departement Landbouw en Visserij – 80 (2022-2023)	11
VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het inkomensverlies van de Vlaamse landbouwers – 129 (2022-2023)	14
VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de uitkoopregeling voor varkensboeren – 158 (2022-2023)	19
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over kleine landschapselementen – 172 (2022-2023)	23

**VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het toekomstperspectief voor jonge landbouwers en de vraag naar een jongeboerentoets
– 20 (2022-2023)**

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Als men mij vraagt welke drie zaken er belangrijk zijn in het landbouwbeleid, dan antwoord ik steevast: een levensvatbaar inkomen voor de landbouwers, rechtszekerheid en een toekomstperspectief voor de jongeren.

Enkele weken geleden, op 26 september, verzamelden jonge Vlaamse landbouwers samen met Nederlandse landbouwers aan het Europees Parlement. Het doel was het aan de kaak stellen van het gebrek aan toekomstperspectief voor jonge boeren in de Europese Unie. We hebben het in deze commissie al meermaals gehad over dat toekomstperspectief, net als in andere dossiers, zoals het stikstofdossier – als ik dat woord nog mag uitspreken.

De jonge landbouwers zeggen dat hun toekomstperspectief wordt gefnuikt door het Europese natuurbeleid. Om die redenen vragen ze om in het Europese natuurbeleid een soort van jongeboerentoets in te voeren, om hen in de toekomst te beschermen. Mensen die in de gemeenteraad zitten, weten dat er in bepaalde dossiers zoiets als een armoedetoets van toepassing is. Men zou in het Europese natuurbeleid dus een jongeboerentoets kunnen laten invoeren.

Tom Vandenkendelaere, Europarlementslid en een collega van u, minister, stelde dat hij de vraag wel begreep en dat hij ermee aan de slag zou gaan.

Minister, hoe evalueert u de actie van de jonge landbouwers op maandag 26 september? Gaat u akkoord met de stelling dat het natuurbeleid van de Europese Unie – misschien wat te sterk gesteld – de doodsteek betekent voor hen, of hen alleszins in moeilijkheden brengt?

Zult u de jonge landbouwers steunen in hun oproep voor een jongeboerentoets? Op welke manier wilt u hiertoe specifiek bijdragen?

Zult u dit voorstel op het volgende interfederale overleg Landbouw op de agenda zetten, om tot een algemeen Belgisch standpunt te komen en dit voor te leggen op de Landbouwrap? Indien niet, waarom niet?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Mijnheer Sintobin, ook ik vind de toekomst van onze jonge landbouwers uitermate belangrijk. Ik heb dan ook uiteraard heel veel begrip voor het gevoel dat vandaag bij heel wat jonge landbouwers leeft.

De uitdagingen waarmee zij vandaag geconfronteerd worden, zijn veel groter en talrijker dan die waar hun ouders en grootouders mee te maken hadden, daarover moeten we eerlijk zijn. We leven vandaag in een heel andere context dan enkele decennia geleden.

Veel aandacht gaat naar de Europese natuurreggeving. Die wordt vaak als bedreigend ervaren, maar de problematiek is ruimer en complexer dan dat alleen. Het is eerder een samenspel tussen verschillende factoren, waarbij de globalisering een belangrijke rol speelt. Hierdoor komt het familiale landbouwmodel dat zo kenmerkend

is voor de Vlaamse land- en tuinbouw in toenemende mate onder druk, niet alleen bij ons maar ook in verschillende andere lidstaten van de Europese Unie.

Jonge land- en tuinbouwers worden dan geconfronteerd met beleid dat via strategieën heel veel ambitie toont op het vlak van ecologie en duurzaamheid. Daarbij wordt, zeker in eerste instantie, inderdaad vaak te weinig aandacht besteed aan de socio-economische situatie in de sector, waardoor hierover een meer dan terecht bezorgdheid kan groeien.

Vanuit mijn beleid doe ik er alvast alles aan om vanaf het begin die economische en sociale uitdagingen even sterk in overweging te nemen als de ecologische. Net omdat ik geloof dat we met onze landbouwers, zeker de jonge landbouwers, die ambities kunnen waarmaken. Het is dan ook belangrijk dat we hen daartoe de nodige kansen en het nodige perspectief bieden.

Ik weiger dan ook om pessimistisch te zijn over de toekomst. Die toekomst oogt zeer uitdagend, daarover moeten we niet flauw doen. Maar het blijft belangrijk dat we dat traject samen met hen kunnen bewandelen op weg naar een duurzame toekomst.

Ik geloof daarin, omdat ik vandaag op het terrein heel veel veerkrachtige jonge landbouwers zie. Het is dan ook belangrijk dat we hen blijven ondersteunen in die weg naar een duurzame toekomst, via innovatie maar bijvoorbeeld ook met een systeemaanpak, om de uitdagingen aan te gaan.

In mijn beleid, en dat van mijn voorganger Hilde Crevits, hebben we daarom steeds die toekomstperspectieven van de Vlaamse landbouw voor ogen gehouden, met bijzondere aandacht voor jonge landbouwers. Deze bijzondere aandacht werd ook verankerd in ons regeerakkoord.

Maar ook in de Vlaamse krachtlijnen van het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), die in 2019 geformuleerd werden, komt dat duidelijk naar voren. Ik wil er twee citeren. Krachtlijn 2: "Ondernemerschap en vakmanschap stimuleren voor een dynamische, weerbaardere en duurzame land- en tuinbouwsector in samenhang met haar natuurlijke omgeving en de maatschappelijke context". Krachtlijn 4: "Aandeel aan instromers in de land- en tuinbouwsector verhogen met aandacht voor een kwalitatieve opstart".

Hiermee zijn we in Vlaanderen volop aan de slag gegaan om sterke maatregelen uit te werken voor de komende vijf jaar. Zo heb ik ook gepleit om het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) om te vormen tot een sterk ondernemingsfonds. Dit uit zich onder andere in voorwaarden die dit ondernemerschap niet in de weg staan, maar ook in de verdere stappen die gezet worden in het aanmoedigen van verduurzaming.

Hier worden de jonge landbouwers zeker niet vergeten. De verhoogde VLIF-steun voor jonge landbouwers voor de meest duurzame investeringen die reeds in de GLB-overgangsjaren 2021 geïntroduceerd werd, blijft dus ook verder bestaan. Ook binnen de rechtstreekse betalingen wordt een verhoogde steun voorzien voor jonge landbouwers. Daarnaast hebben jonge landbouwers ook toegang tot de reserve van betalingsrechten.

Uiteraard moet ik in deze context ook de hervormde interventie opstart- en overname van landbouwbedrijf door jonge landbouwers aanhalen. De maximale subsidie wordt opgetrokken van 70.000 naar 100.000 euro, maar er worden ook nieuwe mogelijkheden gecreëerd door bijvoorbeeld de heringebruikname van een bedrijf mogelijk te maken dat een tijdje niet meer in productie was. Om deze instroom te verhogen, wordt toegelaten om het overnameproces meer geleidelijk te maken en is het ook mogelijk om het te combineren met maximaal een halftijdse job als werknemer.

Ook binnen het Agricultural Knowledge and Innovation System (AKIS) zal er versterkt ingezet worden op de jonge landbouwers, niet alleen via de starterscursussen maar ook via nieuwe mogelijkheden om de overname van een bedrijf te begeleiden.

Ik weet ook dat de komende jaren uiteraard nog moeilijk en zeer uitdagend zullen zijn. Ik ga dan ook het engagement aan om de komende jaren bij de uitrol van het geplande beleid die jongerentoets te blijven voeren en ook nieuwe noden te identificeren voor onze jonge landbouwers en oplossingen te bieden. Ik vind dat ook een evidentie, eerlijk gezegd. Jonge landbouwers zijn en blijven voor mij de toekomst van een sterke Vlaamse landbouw. Als we vandaag trots kunnen zijn op die Vlaamse landbouw- en agrovoedingssector is dat dankzij onze vele landbouwbedrijven en onze landbouwfamilies. Het zijn deze jonge mensen die vandaag nog de stap willen zetten richting landbouw waar ik mijn volle appreciatie voor wil uitdrukken, want het zijn inderdaad geen evidente tijden. Als maatschappij hebben we er ook alle belang bij dat ook in de toekomst nog een dynamische landbouwsector blijft bestaan die maximaal rekening houdt met omgeving en maatschappelijke verwachtingen.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Bedankt voor het antwoord, minister.

Ik weet dat u achter de jonge landbouwers staat. U wordt niet voor niets 'de minister van de Boerenbond' genoemd. Iedereen weet dat u de boeren genegen bent. Maar het grootste gedeelte van ons landbouwbeleid wordt natuurlijk Europees bepaald. Het wordt ook voor een stuk gefnuikt door het natuurbeleid van de afgelopen jaren. Ik weet ook wel dat de omstandigheden van de landbouw veranderd zijn tegenover twintig-dertig jaar geleden en dat er meer maatschappelijke vraag is naar natuurbehoud en dergelijke. Maar ik vind dat de slinger te veel naar de andere kant doorgeslagen is.

U zegt wel dat u voor de jonge landbouwer staat, maar een Europese jongeboerentoets in het Europees natuurbeleid wenst u niet te steunen. U verwijst ook naar het familiale landbouwmodel in Vlaanderen. We voeren hier in het Vlaams Parlement al jarenlang discussies over wat nu eigenlijk een familiaal landbouwmodel is. Iedereen denkt dat een familiaal landbouwbedrijf een klein bedrijf is, maar dat is niet altijd zo.

Wat de socio-economische impact betreft, is het niet toevallig dat ik vorige week een voorstel van resolutie ingediend heb om de Vlaamse Regering te vragen een socio-economische impactstudie te laten uitvoeren. U verwijst er nu zelf naar. Ik veronderstel dus dat u het eens bent met mijn voorstel van resolutie en dat u van plan bent om inderdaad zo'n studie uit te voeren. Er wordt een Europees landbouwbeleid uitgetekend voor diverse landen, maar het probleem is dat de landbouw in het ene land niet de landbouw in het andere land is. We zitten met een heel specifieke situatie. De landbouwsector staat zwaar onder druk, en de laatste jaren meer en meer. Hij wordt afgebouwd of zal afgebouwd worden. Talrijke dossiers staan nog op til, zoals het stikstofdossier, waardoor jonge landbouwers niet meer weten waar ze aan toe zijn. Vandaar hun vraag om die toets in te voeren, zodat ze weten waar ze aan toe zijn.

U zegt dat u mee zult waken over een jongerentoets op Vlaams niveau, en daarom ben ik voorlopig wel gerustgesteld.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik wil uiteraard graag aansluiten bij de bezorgdheid van de collega omtrent het perspectief voor onze jonge landbouwers. Ik zal kort ingaan op zijn laatste opmerking dat we in alle dossiers die dit najaar nog moeten worden beslist, dat perspectief zeker moeten meenemen.

Geen enkele jonge landbouwer is erbij gebaat dat we akkoorden maken die vervolgens niet standhouden, of dat we opnieuw een kader zouden afspreken dat dan na een aantal jaar vernietigd wordt en dat we het werk opnieuw moeten doen. Dat geeft zeker geen langetermijnperspectief. Ik durf ervoor te pleiten om in de beslissingen die we dit najaar gaan nemen, een voldoende robuust kader uit te werken dat dan ook standhoudt, zodat onze jonge landbouwers weten waar ze aan toe zijn en binnen welke krijtlijnen zij de volgende twintig, dertig jaar hun bedrijf vorm kunnen geven.

Bart Dochy (cd&v): Ik denk dat het inderdaad correct is om de link zowel op Europees vlak als op Vlaams vlak te maken. We kijken vaak naar Europa en dat is heel belangrijk. Uw invloed als minister is daar niet onbelangrijk, vanuit Vlaanderen hebt u daar een stem. Ik ben blij dat u de bekommernis om de jonge landbouwer meeneemt. Het is ook een collectieve verantwoordelijkheid van de Vlaamse overheid om daar waar we zelf keuzes kunnen maken, ook aandacht te hebben voor de jonge boeren. We moeten niet altijd verwijzen naar Europa. Daar zitten een aantal problemen en knelpunten, maar wat we zelf kunnen doen, moeten we aanpakken. Dat gaat inderdaad over een rechtszeker kader en over de lange termijn.

De zesde vraag om uitleg straks gaat ook over dingen die soms inhakken op het vertrouwen van de landbouwsector in de overheid. Het is bij uitstek voor jonge boeren belangrijk om dat langetermijnperspectief en die betrouwbare overheid te hebben. We stellen vast dat de overheid de jongste tijd, ook de Vlaamse, niet uitblinkt in betrouwbaarheid ten aanzien van de landbouwsector. Dat hakt ook in op de ambities en het engagement van jonge boeren.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u, collega's, voor uw aanvullende bezorgdheden. Het is goed dat we het er allemaal over eens zijn – het is goed dat u er nog eens de aandacht op vestigt, collega Coel – dat we een robuust en rechtszeker kader moeten hebben dat standhoudt. Daar delen we dezelfde ambitie.

Ik benadruk dat ik het belangrijk vind dat we de jongerentoets binnen alle relevante Vlaamse beleidskaders doen. Als we spreken over de duurzame toekomst van onze Vlaamse land- en tuinbouw, gaat dat per definitie over de jonge generatie. Zij hebben recht op die toekomst. Ik ga ervan uit, collega Sintobin, dat Europa hetzelfde doet, en dat zij binnen alle relevante beleidskaders aandacht hebben voor de toekomst van onze Vlaamse en alle Europese jonge land- en tuinbouwers.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): De toekomst zal het uitwijzen.

Ik praat soms met jonge landbouwers. Zoals collega Coel zegt, moet er een robuust rechtszeker kader komen. Er moet natuurlijk – ik weet welk dossier u bedoelt – rekening worden gehouden met de ingediende bezwaren. Ik probeer iedere week zo te polsen naar de stand van zaken wat betreft dat dossier. Ik krijg voorlopig geen antwoord hoe het zit met de bezwaren, hoeveel bezwaren behandeld zijn, wanneer het wordt afgewerkt, wanneer er dan eigenlijk een akkoord komt. Er wordt altijd gesproken over een akkoord, maar er is geen enkele juridische basis voor heel dat stikstofdossier. Een beetje advocaat veegt dat zo van de tafel. Ik wil maar zeggen, ik pols er steeds naar. Dat zorgt voor ongerustheid, vooral bij jonge boeren, dat het zo lang duurt.

We maken nu hetzelfde mee bij minister Demir. Ik heb een vraag ingediend over de opmaak van een nieuw Mestactieplan (MAP). Blijkbaar zouden de landbouworganisaties daar niet bij betrokken zijn, in tegenstelling tot vroeger. Dat duurt nu allemaal al een paar jaar. Dat heeft te maken met – zacht uitgedrukt – de nieuwe

minister van Leefmilieu, die een beetje een andere kijk heeft op landbouw. Dat zorgt er allemaal voor dat de landbouwers, en zeker de jongeren, onzeker zijn; ze weten niet wat de toekomst hen zal brengen. Dat is het slechtste wat we kunnen doen. Dus graag zo snel mogelijk rechtszekerheid.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de energietransitie in de glastuinbouwsector en de implementatie van innovatieve technieken
– 32 (2022-2023)**

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, ik heb gezien dat u dit weekend een interessant bezoek gebracht hebt in Hoogstraten. Een aantal van de cijfers in mijn vraag, die al ingediend was voor uw bezoek, moeten daardoor enigszins worden bijgestuurd, maar ik zal mijn vraag stellen zoals ik ze heb ingediend, met hier en daar een aanvulling.

Zoals we allemaal weten, komt door de huidige hoge gasprijzen de rendabiliteit van energie-intensieve bedrijven momenteel onder druk te staan, uiteraard ook in de land- en tuinbouw. De deelsector die daarbij het hardst getroffen wordt, is de glastuinbouw. Doordat glastuinbouwers voor hun elektriciteits- en warmtevoorziening nog vaak afhankelijk zijn van een gasgestookte warmte-krachtkoppeling (WKK), bestaat de kans dat ze de primaire productie zullen terugschroeven en de opgewekte elektriciteit op het net zullen zetten tegen hogere vergoedingen om nog enigszins uit de kosten te proberen komen. We hebben het over deze problematiek reeds gehad vorige week. Ik was er niet bij, maar in de plenaire vergadering heeft collega Coenegrachts dat aangekaart en hebt u ook een aantal kortetermijnsteunmechanismen onder de aandacht gebracht. Ik wou het in deze vraag wat meer over de lange termijn hebben.

Binnen het kader van het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) heeft deze Vlaamse Regering daarnaast de beslissing genomen om vanaf 2023 voor alle nieuwe en ingrijpend gewijzigde warmte-krachtkoppelingen geen certificatensteun meer toe te kennen. Op die manier vermijden we verdere subsidiëring van 'carbon lock-ins' en proberen we versneld de Vlaamse glastuinbouw van het gas af te halen. Deze maatregel grijpt voornamelijk in op de energiebron zelf.

We moeten anderzijds ook op energie-efficiëntie werken: dezelfde output leveren met minder energie-inputs. Hiertoe worden in de praktijk bijzonder waardevolle initiatieven genomen, waarvan u er eentje bezocht hebt dit weekend. Ik denk ook aan de samenwerking tussen de Universiteit Gent en het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) die al enige tijd loopt. In het kader van het Interreg België Nederland Project 'GLITCH' werden daarbij veelbelovende resultaten geboekt. De onderzoekers spreken over een reductie van de warmtevraag in de kas met maar liefst 75 procent – in het artikel lees ik 62 procent, dat zal afhangen van de onderzoeksresultaten – door de inzet van zogenaamde dag- en nachtschermen. En Joris Relaes van ILVO voorspelde tijdens de hoorzitting in de commissie Vlaams Energie- en Klimaatplan over landbouw zelfs energieneutrale, gesloten kassystemen in de glastuinbouw van de toekomst.

U hebt al meermaals aangegeven dat u zich, als minister van Landbouw, inzet voor een sterke transitie in de glastuinbouw. Tijdens de gedachtewisseling in de Commissie Vlaams Energie- en Klimaatplan van 14 juli alludeerde u daarbij op het rondetafelgesprek over glastuinbouw dat de voorbije maanden werkzaam was. Het

traject zou lopen van juni tot en met eind september. De deelnemers/stakeholders werden onder andere door middel van workshops geïnformeerd over de nieuwste technologieën en innovaties op het vlak van energie in de glastuinbouw. Eind september zouden de deelnemers van dit rondetafelgesprek met conclusies en eindresultaten komen in een plan van aanpak, op basis waarvan u initiatieven op de korte en lange termijn kunt nemen.

Hoe staat het met die eindconclusies van het rondetafelgesprek? Is dat volledig afgerond? Zo ja, welke interessante resultaten zijn eruit voortgekomen?

Hoe ziet u de transitie op langere termijn om een duurzamere glastuinbouw te verankeren in Vlaanderen? Ziet u daarbij een rol weggelegd voor schermtechnieken zoals in het GLITCH-project? De investeringskosten hiervan zouden immers relatief laag zijn en de terugverdieneffecten liggen voor de hand, alhoewel het in een proefopstelling wel nog als tamelijk duur werd ingeschat.

Tot slot, de Gentse onderzoekers signaleren – en dat is niet onbelangrijk – dat de huidige VLIF-steunvoorwaarden (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds) beperkend werken om die omslag naar 75 procent reductie te maken door een aantal voorwaarden, enerzijds de vereiste levensduur en anderzijds ook het beperkt aantal schermen waarvoor steun kan gevraagd worden. Daarnaast vragen ze ook een betere productlabeling zodat glastuinbouwers schermen kopen met de juiste karakteristieken die effectief de nodige reducties kunnen garanderen. Hebt u kennisgenomen van deze opmerkingen op het reglement van de VLIF-steun? Zal dat steunmechanisme bijgestuurd worden in de toekomst om tegemoet te komen aan die opmerkingen?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega Coel. Fijn om te weten dat u mijn weekendactiviteiten goed volgt. Ik was inderdaad op bezoek in Hoogstraten, waar afgelopen weekend het GLITCH-project werd voorgesteld. Ik ben dan ook heel blij dat u mij nu deze voorzet geeft om daar eens op terug te komen.

De onderzoeken met de vier energieschermen die de laatste drie jaar in Hoogstraten hebben plaatsgevonden, zijn absoluut veelbelovend te noemen. Er kan op die manier tot 60 procent aan energie bespaard worden. Maar inderdaad, er is nog verder onderzoek nodig – zo bleek ook –, vooral dan naar de schermen op zich. Zo zag men bij de proeven dat bij heel hoge temperaturen – die zich wel kunnen voordoen in die kassen – de schermen met elkaar kunnen versmelten. Dat werd daar ook aangekaart. Na een aanpassing van het materiaal van de schermen bleek dan weer dat er problemen waren met de aanhechting aan het ophangstelsel van de schermen. Binnen ENERGLIK, het vervolgtraject van GLITCH, zal er dan ook samen met de producent van de schermen gezocht worden naar materialen die in de praktijk wel werkbaar zijn.

Zoals u zelf terecht aanhaalt, kan op deze manier met relatief lage investeringskosten toch een aanzienlijke energiebesparing gerealiseerd worden. Het systeem met de vier schermen belooft daarom ook veelbelovend te zijn voor de glastuinbouw op relatief korte termijn. Maar ook de gangbare schermtechnieken hebben een belangrijk potentieel op het vlak van energiebesparing. Daarom hebben we de VLIF-steun voor een bijkomend energiescherm alvast opgetrokken naar 40 procent, om deze maatregel extra te stimuleren bij de tuinbouwers.

Dan, uw derde vraag, daar is mij niet heel duidelijk wat u juist bedoelt met het beperkend werken van de huidige VLIF-voorwaarden. Want het klopt niet dat er voor slechts een beperkt aantal schermen steun kan worden aangevraagd. Een bijkomend scherm kan uiteraard altijd geplaatst worden en voorlopig wordt er ook geen onderscheid gemaakt in de steunpercentages, of het nu over het eerste, tweede of derde scherm gaat.

Mijn administratie aanvaardt in de praktijk dat elk nieuw scherm dat een oud scherm vervangt, een verbeterde techniek is. Dat is een belangrijk principe. Wel moet elke gesubsidieerde investering aanwezig blijven op het bedrijf tot vijf jaar na de eindbetaling, dat weet u. Dit wil zeggen dat, wanneer een scherm waarvoor VLIF-steun gegeven werd, voor deze datum vervangen wordt, een deel van de VLIF-steun zal worden teruggevorderd.

Als er een duidelijke productlabeling komt van de schermen, ben ik er zeker voorstander van om het VLIF in te zetten om de tuinders te stimuleren om te kiezen voor de meest geschikte schermen.

Dan, de rondetafel: op 29 september werd inderdaad een afsluitende dag georganiseerd met onder meer de sector, kenniscentra en diverse overheidsinstellingen om een visie voor de korte, middellange en lange termijn uit te werken. De meerwaarde van de visienota ligt vooral in het feit dat er een plan van aanpak aangeboden wordt waarbinnen stakeholders samenwerken met de sector om die sector tegen 2050 op weg te zetten naar een meer klimaatneutrale toekomst en om de glastuinbouw te blijven verankeren in Vlaanderen. Want vandaag zijn het inderdaad, in het bijzonder voor de glastuinbouw, zeer uitdagende tijden. We zien natuurlijk, in zekere zin, een afname van het aantal bedrijven, maar de specialisatie neemt wel toe, door het belang en de sterke innovatie waar we dus op inzetten.

De visienota zal niet alleen een startnota, maar ook een dynamisch gegeven zijn, die zal mee-evolueren met de relevante en wijzigende omgevingsfactoren. Denk maar aan het energielandschap in deze snel veranderende en zeer concurrentiële wereld.

Wat het technische aspect betreft, is de conclusie dat er zowel op het spoor van energiebesparing in de kas – dus de beter isolerende kas met warmterecuperatie en aangepast teeltklimaat – als op de sporen van vergroening en betaalbaarheid van de energiebronnen, blijvend zal moeten worden ingezet. De integratie in het bredere maatschappelijk energieverhaal met huidige beschikbare en nieuwe technologie is daarbij van groot belang.

De visienota of het plan van aanpak kijkt nu dus naar acties en nodige ontwikkelingen op de korte, middellange en lange termijn op al die verschillende onderdelen.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, ik dank u voor uw toelichting. Eerst wil ik ingaan op de beperkingen bij de steunvoorwaarden. Ik heb enigszins begrip voor de duurtijd van vijf jaar, want de overheid geeft geld en wil dus dat die investering een tijdje blijft dienen. Maar in de praktijk is het, door de evolutie in die schermen, toch een probleem om met de nieuwste schermen te blijven werken. Want als je je scherm vijf jaar moet aanhouden en er zijn ondertussen betere schermen op de markt, dan zou het een rem kunnen zijn om daar sneller in te investeren en die reducties sneller te realiseren. Volgens mij was het dat wat de onderzoekers wilden signaleren.

Ik ben blij dat er geen beperking is op het aantal schermen en dat nieuwe aanvragen dus wel kunnen gebeuren. Tot daar ben ik zeker gerustgesteld.

Ik denk dat we het erover eens zijn dat we in Vlaanderen een aantal performante glastuinbouwbedrijven en onderzoeksclusters hebben. De combinatie van die twee is de garantie om duurzame glastuinbouw in Vlaanderen te verankeren. We moeten dat onderzoek en die innovatie alle kansen geven, zodat die bedrijven ook in de toekomst een plaats hebben in Vlaanderen.

U hebt in de plenaire vergadering al de steunmaatregelen op korte termijn toegelicht. Het is belangrijk dat we die bedrijven door de winter helpen en ervoor zorgen dat die performante bedrijven het overleven.

Er is een element dat ik nog wil aankaarten. We willen af van gas en dus zal er een andere energiebron nodig zijn in afwachting van energieneutrale glastuinbouw. Er is sprake van drijvende zonnepanelen en dergelijke. Als ik goed geïnformeerd ben, kan er voor die zonnepanelen nog geen VLIF-steun worden aangevraagd. Corrigeer mij gerust als dat fout is.

Maar er is ook de call rond groene stroom in het kader van energiegemeenschappen. De glastuinbouw produceert heel wat energie, als restproduct dan. Kunnen zij in die tussentijd dat het nog energie-intensief is, hun verdienmodel verbreden door een rol te spelen in die energiegemeenschappen?

Bart Dochy (cd&v): Minister, naast de eetbare tuinbouw, de vruchtgroenten die energie-intensief zijn, wil ik graag de problematiek van de sierteelt onder de aandacht brengen, want daar is er een gelijkaardige problematiek: dure prijzen met onzekere verkoopprijzen voor de producten die worden geproduceerd. Ik heb weet van een aantal sierteeltbedrijven die hebben gezegd dat ze deze winter hun serres leeg zullen laten staan, omdat ze het risico niet durven te nemen op hoge extra kosten ten aanzien van de toekomstige verkoopprijs.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's Coel en Dochy, ik dank u voor de bijkomende vragen.

Ik pik even in op dat laatste en verwijst naar de algemene steunmaatregelen. Het is niet onbelangrijk om aan te geven dat, als we vandaag spreken over de energie-intensieve sectoren, bepaalde delen in de land- en tuinbouw en zeker in de glastuinbouw daar ook toe behoren. En wanneer zij onder de voorwaarden vallen die wij hebben voorzien binnen het Europese steunkader, met name vanaf 3 procent energie-intensiteit, kunnen zij in aanmerking komen voor bedragen tot 4 miljoen euro per kwartaal aan steun, voor het vierde kwartaal van dit jaar en het eerste kwartaal van volgend jaar. Er is dus zeker aandacht voor de noodlijdende sector binnen de land- en tuinbouw. Zij komen volop in aanmerking voor de energiesteun die er is voorzien voor bedrijven.

Wat de toelage betreft, de steunvoorwaarden, verwijst u naar de periode van vijf jaar. Stel dat je 100.000 euro krijgt en je na drie of vier jaar nieuwe investeringen doet, dan moet je enkel die laatste schijven terugbetalen. Dat moet duidelijk zijn.

De VLIF-steun is inderdaad ook voorzien voor de drijvende panelen op de waterbassins.

U verwijst naar het voorbeeld van de energiegemeenschappen. Er zijn inderdaad 'good practices' op dat vlak die verdere aandacht verdienen, om nadien breed uit te rollen binnen de sector.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, ik dank u voor de bijkomende toelichting. We moeten van de crisis noodgedwongen een opportuniteit maken. We hebben alle troeven in handen: sterke bedrijven, vele onderzoekscentra die werken op innovatie. We zullen noodgedwongen een versnelling moeten plaatsen zodat de bedrijven hun kosten kunnen reduceren en we die inspanning voor milieu en klimaat kunnen leveren. We hebben alle troeven in handen. Met uw steun als minister zie ik dat volledig goed komen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanvragen van wateraudits via het Departement Landbouw en Visserij – 80 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Voorzitter, collega's, minister, in het kader van het KRATOS-adviesstelsel van het Departement Landbouw en Visserij hebben de Vlaamse land- en tuinbouwers de kans om een beroep te doen op een zogenaamde wateraudit. Dat kan al sinds 2018. Deze audits brengen de waterstromen en -behoeften op een landbouwbedrijf in kaart en gaan na welke mogelijkheden er zijn voor besparing. Ook onderzoekt men voor welke toepassingen er gebruikgemaakt wordt van grondwaterwinning, zodat het grondwater zo veel mogelijk aangewend wordt voor hoogwaardige toepassingen en vervangen kan worden door alternatieven waar kan. De adviesverlening is kosteloos voor de landbouwer aangezien het Departement Landbouw en Visserij rechtstreeks de geselecteerde adviesdiensten vergoedt.

Uit mijn schriftelijke vraag bleek dat in de jaren 2021 en 2022 – voor dit jaar zijn het voorlopige cijfers – de belangstelling voor de wateraudits eerder beperkt is. In totaal waren er voor de hele land- en tuinbouwsector slechts 23 aanvragen. Met de aanvragen van 2018, 2019 en 2020 erbij, zijn het er nog maar zo'n 130. Dat is bijzonder weinig.

De Vlaamse land- en tuinbouwers hebben nog tot eind 2022 de kans om via het e-loket een KRATOS-adviesaanvraag in te dienen, niet alleen voor de wateraudit, maar ook voor de andere vormen van adviesverlening.

In een tijdperk van kurkdroge zomers is het van belang dat de landbouwers als eerste stap een goed inzicht verwerven in de waterhuishouding op hun bedrijf, zodat ze besparende maatregelen kunnen nemen. De wateraudit kan daarbij helpen. Daarnaast vertaalt zich dat op termijn ook in een kostenbesparing op de drinkwaterfactuur en een lagere saneringsbijdrage.

Minister, wat zijn volgens u mogelijke oorzaken die aan de basis liggen van het lage aantal aanvragen voor een wateraudit? Zijn deze van procedurele en administratieve aard of is het initiatief te weinig gekend?

Ligt deze trend in lijn met het aantal aanvragen dat gedaan werd of wordt voor de andere KRATOS-adviesmodules en welke conclusies kunnen we daaruit trekken?

Wat kunt u op korte termijn, tot en met eind 2022, nog ondernemen om land- en tuinbouwers beter de weg naar de wateraudit te laten vinden?

Welke initiatieven plant u na 2022 voor het in kaart brengen van waterstromen en waterbehoeften op land- en tuinbouwbedrijven?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: De aanvraagprocedure voor KRATOS-advies verloopt, net als het overgrote deel van subsidiemaatregelen voor landbouwers, via het e-loket van het Departement Landbouw en Visserij. Een aanvraag voor een KRATOS-advies is heel eenvoudig en kan in enkele minuten worden afgerond.

Mijn administratie zorgt er vervolgens voor dat het advies van de landbouwer bij een adviesdienst besteld wordt. Doorgaans gebeurt dat binnen de 1 tot 2 werkdagen na indiening van de aanvraag door de landbouwer. Nadien wordt de betalingsaanvraag

voor de subsidie ingediend door de adviesdienst zelf. De landbouwer moet het advies dus niet voorfinancieren en geen betalingsaanvraag indienen en wordt op die manier administratief maximaal ontzorgd.

Er werden de voorbije jaren al heel wat communicatieacties gedaan om KRATOS in de spotlights te zetten en landbouwers te informeren via heel veel verschillende kanalen, activiteiten en organisaties. Het is een maatregel waar landbouwers vrijwillig op kunnen intekenen en dus is het de landbouwer die uiteindelijk bepaalt of hij hier gebruik van wil maken en welke adviesmodules voor zijn bedrijf het meest relevant of prioritair zijn.

Ik heb cijfers bij mijn administratie opgevraagd. Sinds de opstart van KRATOS in 2016 werden er tot op heden al meer dan 5200 adviesaanvragen ingediend door landbouwers. Dit cijfer illustreert dat landbouwers vlot de weg naar KRATOS vinden en de aanvraagprocedure wellicht niet de oorzaak kan zijn van het lage aantal aanvragen voor wateraudits. Er zijn ook verschillen tussen het aantal aanvragen voor de verschillende adviesmodules. Zo is de module 'ondernemingsplan' de populairste module, waarvoor intussen bijna 1000 aanvragen werden ingediend.

De populariteit van elk van de adviesmodules wordt bepaald door verschillende factoren. Zo merken we soms extra terughoudendheid bij landbouwers die hun vertrouwde adviesdienst niet in het overzicht zien staan van de KRATOS-adviesdiensten en drempelvrees hebben om met een nieuwe adviesdienst in zee te gaan. Een landbouwer die zich laat adviseren legt hierbij vaak gevoeligheden en vertrouwelijke informatie van zijn bedrijf bloot en dat zorgt ervoor dat die vertrouwensrelatie met een adviseur een belangrijk aspect is.

In het focusrapport 'Water tegen de droogte' met resultaten van een bevraging bij LMN-landbouwers (Landbouwmonitoringsnetwerk) werd gepolst naar de bekendheid van een aantal overheidsinstrumenten om waterinvesteringen te doen. Volgens de LMN-waterenquête hebben in totaal 79 procent van de bedrijven één of meerdere overheidsinstrumenten aangekruist.

VLIF-investeringssteun (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds) bleek weliswaar het bekendste overheidsinstrument, maar werd direct gevolgd door bedrijfsadvies. De bekendheid verschilt wel naargelang de deelsector. Zo is bedrijfsadvies rond water het best bekend bij varkens- en vleesveebedrijven, maar in andere sectoren is dit minder het geval.

Uit deze studie zouden we dus kunnen afleiden dat op het VLIF na, de bestaande overheidsinstrumenten nog niet bij iedereen even goed bekend zijn en dat nog meer reclame maken hierbij kan helpen. Dit kan zeker vanuit de overheid, maar ik doe ook een oproep aan spelers buiten de overheid om nog meer reclame te maken voor KRATOS en de opvolger in het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB).

Mijn administratie maakte in het verleden al gebruik van heel wat verschillende kanalen – studiedagen, vakpers, beurzen, informatiecampagnes, informatiefilmpjes – om KRATOS in de spotlights te zetten en ik zal dat ook blijven doen. Het recente persbericht over KRATOS was ook een van de initiatieven om landbouwers te informeren over KRATOS. Deze boodschap werd opgepikt in heel wat artikels, websites en nieuwsbrieven. Er zijn daarnaast ook veel organisaties in de landbouwsector die samen met mijn administratie mee inzetten op het beter bekendmaken.

In het nieuwe GLB zal er heel wat aandacht zijn voor alle aspecten rond kennisdeling, bijscholing en advisering. Hierbij zal er zeker ook voldoende aandacht zijn voor het thema water. Onder meer via subsidies voor advisering en vormingsactiviteiten zal ik landbouwers ondersteunen om advies in te kopen en vormingen te volgen.

In 2021 werd de VLIF-maatregel 'niet-productieve investeringen' hervormd. Zo werd het ook mogelijk gemaakt om kosten voor de begeleiding op het terrein te

vergoeden. Er werden ook een hele reeks investeringen toegevoegd in het kader van waterbesparing, waterretentie en waterinfiltratie in landbouwgebied. In het nieuwe GLB zal deze maatregel worden verdergezet.

De productieve investeringssteun van het VLIF heeft reeds een lange staat van dienst om landbouwers met verhoogde subsidiepercentages aan te zetten tot rationeel waterbeheer. Ik zie ook heel wat mogelijkheden in het kader van samenwerking tussen landbouwbedrijven en landbouwbedrijven samen met andere spelers binnen de versterkte en verruimde interventie van de operationele groepen, het European Innovation Partnership (EIP), in het nieuwe GLB.

Ik ben ook minister van Innovatie en in die zin ook blij dat ook de maatregel innovatieve investeringen van het VLIF in het nieuwe GLB versterkt wordt. Het is immers door innovatie, ook op het vlak van waterbeheer, dat landbouwbedrijven grotere stappen kunnen zetten in de verdere verduurzaming van hun activiteiten.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord, dat een aantal zaken heeft verhelderd.

U spreekt over 5200 aanvragen voor KRATOS-advies; de weg ernaartoe wordt dus wel gevonden. Het is dan des te opvallender dat voor water het succes zo beperkt is: 135 op 5 jaar sinds 2018. Dat is dan wel een heel klein aandeel.

Ik versta dat u al heel veel communicatie hebt gedaan: persberichten, promotie enzovoort. Daar zal het vermoedelijk dan ook niet aan liggen.

Ik begrijp ergens ook uw argument van een vertrouwensrelatie met bepaalde adviseurs. Landbouwers geven er de voorkeur aan om met hen te blijven werken.

Daarnaast – en dat heb ik maandag ook in de pers gezegd – zijn er ook heel veel performante bedrijven die al heel goed met hun waterhuishouding bezig zijn, dat ook zien als een 'commodity' waarmee ze moeten omgaan en de kostprijs ervan zo goed mogelijk moeten beheren.

Niet iedereen heeft dus zo'n advies nodig, maar ik denk dat we toch wel kunnen concluderen dat er nog groeimarge is om de wateraudits beter tot hun recht te laten komen in de sector.

Ik begrijp uit uw uitleg dat er in het GLB een mogelijkheid zal zijn om advies in te kopen via subsidies. Moet ik daaruit afleiden dat het systeem met KRATOS na 2022 niet zal worden verlengd? Of zullen beide naast elkaar lopen?

Ik heb nog twee andere vragen. Hoe is de follow-up voor het beperkt aantal landbouwers dat er wel op ingegaan is, 135 in de laatste 4 jaar? Mensen vragen een advies, krijgen een advies. Wordt opgevolgd of er met dat advies ook daadwerkelijk iets gebeurt? Hoe gebeurt die opvolging?

Ik begrijp dat in de Blue Deal een aantal subsidiemogelijkheden zitten waarbij de wateraudit als een soort voorwaarde zou worden gehanteerd om die subsidie te kunnen krijgen. Is die vorm van conditionaliteit – een wateraudit in ruil voor – een spoor dat u verder wenst te verkennen in de subsidiestromen die u nog voorziet? Hoe kijkt u daarnaar?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Collega Coel, hartelijk dank voor deze vraag. Ik wil me graag aansluiten, en vooral bij het laatste deel van de vraag.

Minister, ik heb over de waterscans ook al een aantal vragen gesteld. Uit de antwoorden blijkt dat u eigenlijk met de acties die gelinkt zijn aan de waterscan van de Blue Deal, niet echt actief bezig bent.

Mijn vraag is heel duidelijk. Minister, wat zult u precies doen? Zult u de waterscan of de wateraudit ook bij landbouwbedrijven als een verplichtende voorwaarde uitwerken of als een conditionaliteit bij een verdere subsidieverlening? Het lijkt me toch wel zeer belangrijk, want die waterscan of wateraudit kan op landbouwbedrijven een echte hulp zijn om zuinig om te gaan met water. U zou dit actief moeten inschrijven in het beleid en er een verplichtende voorwaarde van moeten maken.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik denk dat u verwijst naar de algemene waterscans voor bedrijven, maar dat is vandaag ook geen verplichting. Ik zeg dit voor alle duidelijkheid, zodat we elkaar goed begrijpen.

Vorige maandag heb ik nog deelgenomen aan de high level Taskforce Droogte, waar we een stand van zaken hebben gegeven. De studiebureaus die zullen kunnen worden aangesproken, zitten deze week in de eindfase van de selectie. Een verplichte waterscan voor landbouwbedrijven, maar ook voor algemene bedrijven, zit er niet in. Wat niet wegneemt dat het uiteraard belangrijk blijft: het is voor een bedrijf uitermate belangrijk om zo zuinig mogelijk met water om te gaan, ook vanuit een economisch aspect, wat mij betreft, maar het zal altijd een aanbod- en vraaggestuurd verhaal blijven, collega Coel.

De opvolging is niet standaard voorzien. Ik vind het wel een terecht punt dat u aanhaalt. We kunnen nagaan hoe we er meer aandacht aan kunnen geven. Ik deel de bekommernis dat het belangrijk is en dat het natuurlijk ook heel belangrijke kosten zijn. Ik denk dat je de landbouwer wel kunt motiveren: men is meer alert voor alles wat kostensturend is. Via die weg is er wel een ingang om de Vlaamse land- en tuinbouw verder te betrekken.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik denk dat we op dat laatste spoor moeten doorgaan. Als we de meerwaarde voor de landbouwers zelf in zijn kostenvoering kunnen combineren met aandacht voor leefmilieu, dan creëren we een win-win. In die zin is het toch ook belangrijk om wel een follow-up van de audit te doen en aan de sector te communiceren wat de meerwaarde van zo'n audit is. Men kan landbouwers aan het woord laten die ermee aan de slag zijn gegaan: wat heeft het voor hen opgeleverd? Men moet het heel helder aan de rest van de sector communiceren. Zo kan men een wervend verhaal hebben om meer met die wateraudits aan de slag te gaan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het inkomensverlies van de Vlaamse landbouwers – 129 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik moet zeggen dat deze vraag nauw aansluit bij de actuele vraag van vorige week in de plenaire vergadering, en ook eigenlijk bij de eerste vraag van deze morgen. Maar ik zal toch proberen, ik vind

het belangrijk genoeg om ze hier nog even te stellen. En ik zal ook proberen om het wat in te korten, zodanig dat we aan efficiënte tijdsbesteding doen.

Het is een open deur intrappen, zeggen dat het leven van onze Vlaamse land- en tuinbouwers alsmáar moeilijker wordt. Naast alle problemen waarmee ze reeds te kampen hebben, blijkt uit nieuwe cijfers dat hun inkomen in 2022 verder achteruitgaat. Hoewel er een omzetsijging is van 19 procent, is dit verre van voldoende om de gestegen kosten van 25 procent te compenseren.

Liefst 93 procent van de gerealiseerde omzet van onze Vlaamse landbouwers gaat op in werkingskosten. We weten allemaal dat de grootste stijgingen weggelegd zijn voor de energie- en meststoffenprijzen, die verdubbelden ten aanzien van vorig jaar. Ook de veevoederkosten namen toe met 24 procent.

Verder waren ook de droogte en de hitte een grote factor in de tegenvallende opbrengsten. Ik heb een aantal cijfers opgesomd. U kunt ze allemaal terugvinden in de tekst.

Het is ook zo dat de landbouwproductie een lange cyclus doorloopt, waardoor de effecten zich pas later en op langere termijn laten voelen. De beschikbaarheid alleen al zorgt, naast de kostprijs van meststoffen, voor minder bemesting en terugval in productiviteit. Ik heb dat al een paar keer gevraagd in een andere commissie, maar misschien kunt u mij helpen, minister, met mijn vraag over hoe het zit met de derogatie, enerzijds van de dierlijke mest, en anderzijds de derogatie op het gebruik van RENURE. In Nederland heeft men daar wel al een antwoord op gekregen, maar ik ben niet 100 procent zeker wat Vlaanderen betreft. Misschien kunt u mij daar even helpen.

Ook de sterk gestegen graanprijzen zullen zich nadrukkelijk laten voelen in het teeltplan. De algemene conclusie van Boerenbond is dat het door deze redenen hoogdringend en essentieel is om boeren en tuinders een rechtszeker en economisch perspectief te bieden om kostenefficiënt te kunnen werken en hun eigen boterham te kunnen verdienen, terwijl ze voor voedsel zorgen.

Vandaar heb ik de volgende vragen.

Minister, welke maatregelen zult u op korte termijn nemen om ervoor te zorgen dat onze landbouwers – niet alleen de jongeren, maar onze landbouwers in het algemeen – wel degelijk een rechtszeker en economisch perspectief hebben?

Welke maatregelen plant u om dit perspectief op lange termijn te kunnen behouden?

Hoe wilt u ... en dit is eigenlijk een vraag die beantwoord werd, of toch voor een stuk beantwoord werd, bij de eerste vraag.

Tot slot, het probleem van de lage prijzen en bij momenten met verlies werkende landbouwers is niet nieuw. Een jaar geleden werd hier door het Algemeen Boeren-syndicaat ook een actie voor op poten gezet, wat leidde tot een vraag in deze commissie. Hoe heeft de Vlaamse Regering sindsdien precies de situatie proberen te verbeteren, of ten minste geprobeerd dit te doen? Welke maatregelen hadden wel of niet het gewenste effect?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega.

Ik ben me heel goed bewust van de verschillende uitdagingen waarmee we vandaag geconfronteerd worden in de Vlaamse land- en tuinbouw. Er zijn dus daarom de afgelopen maanden ook al enkele maatregelen genomen. U hebt er inderdaad terecht naar verwezen: in de plenaire vergadering van vorige week heb ik – en ik

heb het zojuist ook nog eens gedaan – verwezen naar de steunmaatregelen voor onze bedrijven en de Vlaamse land- en tuinbouw. In de mate dat ze onder de algemene voorwaarden vallen, dus exploitatieverliezen die te wijten zijn aan de hoge energiefactuur en de mate van energie-intensiteit, worden zij natuurlijk ook meegenomen in die steunmaatregelen.

Onze landbouwers meer economisch perspectief geven, moeten we in de eerste plaats doen door onze landbouwers daartoe de juiste handvaten aan te reiken. Zij zijn tenslotte ondernemers. Dat is iets wat ik heel belangrijk vind en ook zo vaak mogelijk wil blijven herhalen. Het zijn ondernemers die het liefst vanuit die onderneming een waardig inkomen kunnen realiseren. Daarom zijn onder andere vorming en advies belangrijk. Maar eveneens werken we eraan om de landbouwers meer marktmacht te geven. Samenwerkingsvormen tussen landbouwers of doorheen de keten zijn daartoe cruciaal.

Daarnaast blijven we onze landbouwsector en landbouwers ook ondersteunen. Ik geef u een aantal voorbeelden over de wijze waarop.

Eind 2021, toen de crisis in de varkenshouderij reeds acuut was, werd een liquiditeitsbonus uitbetaald. In totaal werd toen, zowel rechtstreeks als onrechtstreeks, 16 miljoen euro vrijgemaakt voor de varkenssector.

Dit jaar hebben we, als onderdeel van de relance, ook een aantal bijkomende programma's lopen. Denk maar aan de pre-ecoregelingen. Dat zijn geen liquiditeitsondersteuning, maar ze ondersteunen en stimuleren onze landbouwers wel richting een meer duurzame bedrijfsvoering, waar op termijn ook economische duurzaamheid uit kan voortgroeien.

Eind september van dit jaar werd er voor meer dan 8 miljoen euro aan bijzondere aanpassingssteun uitbetaald aan verschillende sectoren wegens de gevolgen van de oorlog in Oekraïne. Deze steun werd verdeeld onder de bedrijven die de voorbije jaren VLIF-steun (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds) ontvingen voor de duurzame investeringen. Ook de landbouwers die ingetekend hebben op een aantal pre-ecoregelingen kregen via die maatregel een steunbedrag uitbetaald.

Daarnaast werd er ook een aanpassing gedaan binnen de VLIF-lijst waardoor in bestaande serres de steun voor energieschermen verhoogd werd naar 40 procent. Daarnaast zal in de laatste blokperiode van het huidige gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) het steunpercentage voor heel wat energiebesparende investeringen in serres, stallen en loodsen van 30 procent naar 40 procent opgetrokken worden. Bij jonge landbouwers, zoals u weet, komt daar nog eens 10 procent bovenop wat dus een totale steun van 50 procent betekent voor de jonge landbouwers die investeren in energiebesparende maatregelen.

Daarnaast wordt ook de investeringssteun in batterijen voor de opslag van groene energie verhoogd van 15 naar 30 of 40 procent, afhankelijk van het feit of het een nieuwe investering of renovatie betreft. Binnen mijn bevoegdheid Economie werd ook ingezet op de landbouwsector. Ik heb verwezen naar de directe steun via subsidies. Daarnaast is er ook de overbruggingslening, we hebben vandaag een overbruggingslening die gaat tot 400.000 euro voor de kleine ondernemingen, die werd opgetrokken naar 750.000 euro. Er zal een nieuwe overbruggingslening aangemeld worden met een steuncapaciteit tot 2 miljoen euro. De Vlaamse Regering is ons dan uiteindelijk ook gevolgd, iets wat op zich goed is, natuurlijk, en heel belangrijk de dag van vandaag, om in te zetten op de RENURE-producten. Binnen die omstandigheden is het niet meer dan logisch dat we alles op alles zetten om de circulaire economie alle kansen te geven, niet het minst in onze landbouwsector. Ik ben dus absoluut voorstander van de valorisatie van reststromen.

Tot slot wordt er ook vanuit het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) ondersteuning geboden aan de landbouwsector onder de vorm van de talrijke onderzoeksprojecten. Via het nieuwe GLB dat in 2023 van start zal gaan, zal er ook de komende jaren blijvend ingezet worden op het waarborgen van een leefbaar inkomen voor onze land- en tuinbouwers. Zo zal er onder meer een versterkt VLIF komen en zal er naast de inkomensondersteuning een hele reeks aan ecoregelingen worden voorgesteld waaraan de landbouwers kunnen deelnemen.

In het nieuwe GLB wordt de opstart- en overnamesteun versterkt. Ook wordt de top-up voor jongeren verhoogd. De positieve discriminatie in het VLIF waarbij jongeren 10 procent extra steun krijgen op de 30 en 40 procent investeringen blijft ook behouden.

Maar ook innovatie en kennisdeling zullen ons de komende jaren moeten vooruit helpen. Het nieuwe GLB zal hier dan ook volop op inzetten. Zo wordt de interventie VLIF innovatieve investeringen budgettair versterkt, maar wordt ook het subsidiepercentage verhoogd, niet op zijn minst voor de metingen in het kader van milieu- en klimaatparameters. Ook de interventie Europees partnerschap voor innovatie (EIP) operationele groepen wordt budgettair versterkt en de mogelijkheden van de ondersteuning worden daar ook uitgebreid.

Het beroep aantrekkelijker maken voor jongeren wordt enerzijds bepaald door het bieden van de juiste ondersteuning vanuit de overheid. Maar minstens even belangrijk is een verlaging van de administratieve last. In het nieuwe GLB wordt dan ook maximaal ingezet op die administratieve vereenvoudiging en, daar waar de kansen zich voordoen, ook binnen die Europese context.

Ook niet onbelangrijk is dat we via het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) blijven inzetten op de promotie van ons lokaal geproduceerd voedsel. Het concept 'Lekker van bij ons', dat genoegzaam bekend is, vindt meer en meer ook zijn plaats in onze winkels.

Nog heel recent is er een rubriek in 'Iedereen beroemd' gestart waarbij er met producten van op de boerderij een lunch wordt bereid die dan samen met de bedrijfsleider wordt genuttigd en waarbij kort over het bedrijf wordt gepraat. We moeten blijven inzetten op zulke positieve verhalen. Want uiteindelijk is het de consument die overtuigd moet worden om voor de kwaliteitsproducten van onze Vlaamse land- en tuinbouwsector te betalen.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Dank u wel, voorzitter.

Onze reeks steunmaatregelen, minister, zijn heel goed. Ik vind het vooral belangrijk dat u expliciet zegt dat u de landbouwer als een ondernemer ziet. Er zijn tijden geweest dat het anders was. Er zijn ook fracties en partijen die dit anders zien. Ik heb altijd gezegd dat de landbouw een economische sector is, net als andere economische sectoren, en dus evenveel steun moet kunnen genieten. Vandaar altijd een beetje mijn verzet tegen de afbouw van de landbouwsector. Het is natuurlijk altijd gemakkelijk om te zeggen dat we de sector gaan afbouwen terwijl men dat voor andere sectoren dan weer niet doet.

Ik wil nog twee of drie puntjes vermelden. Van dat laatste ben ik een heel grote voorstander. Het is misschien maar een detail, VLAM en Iedereen beroemd, maar het is toch wel heel belangrijk voor de setting van onze Vlaamse land- en tuinbouw. Ik pleit al jaren om meer aandacht te besteden aan de land- en tuinbouw op tv en dergelijke om inderdaad onze lokale producten aan de man te brengen. Dat is een heel goed punt. Ik denk niet, dat is natuurlijk uw bevoegdheid niet, dat ik iets gehoord heb in verband met mijn vraag over de derogatie. Ik vind het een beetje

vreemd dat blijkbaar Nederland wel een positief antwoord zou hebben gekregen en dat wij nog altijd niets gehoord hebben, zowel wat dierlijke mest als RENURE betreft. Ik denk dat dat toch wel belangrijk is voor de landbouwer om te weten waar hij aan toe is.

Bart Dochy (cd&v): Ik wil me aansluiten bij de terechte vraag van collega Sintobin. Rentabiliteit is natuurlijk een zaak van opbrengsten en kosten. Er zijn bepaalde sectoren waar de prijzen relatief hoog zijn. Maar hoge prijzen betekent nog niet dat het rendement hoog is. Dat heeft soms een eigenaardig effect: de prijzen zijn wel hoog, maar door de gestegen kosten is het rendement soms laag. Ik denk dat we als overheid ook moeten blijven inzetten op gerichte steunmaatregelen, zoals de minister heel uitgebreid toegelicht heeft. Maar daarnaast kunnen we de markt zelf niet beïnvloeden. De vrije markt is de vrije markt en we zijn hier allemaal voor de vrije markt. Misschien zijn er mensen die daar niet voor zijn, maar ik denk dat de meerderheid wel voor die vrije markt en vrije prijsvorming is. Maar de organisatie van de keten is iets anders. Ik denk dat we daar toch nog verder op moeten inzetten. We hebben hier in het verleden een aantal keer het verhaal gehoord van PORK.be en BePork. Zoals afgesproken, zullen we die mensen nogmaals uitnodigen om te bekijken of dit inderdaad verder zijn beslag krijgt. Hier moet verder aan gewerkt worden zodat we niet opnieuw terechtkomen in een situatie zoals die van 2015. Toen bestond er, na een slechte prijsvorming, veel engagement om iets te veranderen in de keten, maar dat ebde uiteindelijk wat weg doordat er een betere prijsvorming kwam. Er werd toen geen gebruik gemaakt van dat momentum. Dat mag niet opnieuw gebeuren. Ik denk dus dat we dat hier opnieuw onder de aandacht moeten brengen. Ik denk dat deze hele commissie dat wel wil doen.

Heel specifiek voor de eiersector gebeurt de prijsvorming via de eierprijzencommissie. U kent dat systeem. Minister, u kunt die commissie bij gelegenheid misschien eens bezoeken om met die mensen te spreken. We bevinden ons de laatste week in een heel specifieke situatie: de verkoopprijs van de eieren in de supermarkt ligt lager dan de verkoopprijs die de landbouwer voor bepaalde eierproducten krijgt in de groothandel. Dat heeft te maken met contracten die afgesloten zijn. Het is natuurlijk goed dat de groothandel de prijzen in stand houdt ten aanzien van de producent, maar anderzijds drukken zulke situaties wel op de vrije markt en op de prijsvorming, die een stijgende trend toont door het tekort aan eieren en eierproducten vandaag op de markt. Soms krijg je dan dus heel eigenaardige effecten. De vraag is dan hoe je daarmee omgaat. Als je geen goed systeem hebt binnen de keten, dan kun je daar eigenlijk niet aan remediëren.

Het voorval van enkele weken geleden is geen problematiek die ertoe noopt om geheel aan de noodrem te trekken, maar toch zijn dat aandachtspunten die wel verder bekeken kunnen worden. Zo hebben we tijdens onze rondgang bij de pluimveebedrijven positieve dingen gehoord over de prijsvorming voor braadkippen door de prijzencommissie in Deinze. Minister, Deinze en Kruishoutem liggen niet zo ver van elkaar, misschien kunt u een bezoek aan beide wel combineren. Het kan interessant zijn om daar uw licht op te steken.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's, er wordt een ronde van prijscommissies gepland, dat wordt genoteerd. Ik denk inderdaad dat we elkaar er niet van moeten overtuigen – dat is hier al zo vaak gezegd, dat horen we allemaal al vele jaren – dat het belangrijk is voor elke schakel in die keten om te komen tot een eerlijke prijsvorming. Ik denk dat dat een nagel is waar we gezamenlijk op moeten blijven kloppen. Ik had inderdaad genoteerd tijdens uw eerste vraag dat u al een bijvraag had over de derogatie, maar die stond niet in uw voorbereiding. Inderdaad, Nederland heeft een 'tweede zit' gekregen met terugwerkende kracht voor dit jaar. Dat blijft voor ons natuurlijk ook een heel belangrijk aandachtspunt binnen de context van de

mestactieplannen (MAP's). We horen nu dat de collega momenteel onderhandelt om die volgende generatie MAP's rond te krijgen.

Ik herhaal wat ik in mijn eerste antwoord gezegd heb: ik denk dat het inderdaad belangrijk is dat wij maximaal inzetten op die valorisatie van reststroom, ook in de land- en tuinbouw en dat die RENURE-producten cruciaal zijn, omdat ik heel sterk geloof in de circulaire landbouw. Ik ben ook heel tevreden dat alle partners in de Vlaamse Regering ons gevolgd zijn om bondgenoten te zoeken bij de andere lidstaten in Europa, om alle geesten in Europa te laten rijpen en daarvoor groen licht te geven. Gelet op de prijzen van de kunstmest, denk ik dat het geen overbodige luxe is om daar heel snel in te gaan. Wij zijn daar alvast zeker voor gewonnen en zullen dat, samen met Nederland en andere partners, op de Europese tafel blijven leggen en erop aandringen om dat zo snel mogelijk mogelijk te maken.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik denk dat er binnenkort een vergadering van de Europese Raad is. Het is dus het geschikte moment om dat daar op tafel te leggen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de uitkoopregeling voor varkensboeren – 158 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): In het stikstofakkoord werd ongeveer acht maanden geleden, in februari, een vrijwillige uitkoopregeling voor varkensboeren beloofd. In juni klopte de Vlaamse Regering deze uitkoopregeling af voor varkensbedrijven met een impactscore van 0,5 procent of meer op de omliggende natuur. Hiervoor werd 200 miljoen euro voorzien.

Minister, u beantwoordde in de plenaire vergadering enkele vragen over dit dossier. U gaf in uw antwoord aan dat de afgesproken regeling voorlag aan de Europese Commissie voor een definitieve ja, alsook voor advies aan de Raad van State en aan de Vlaamse Toezichtcommissie.

Ook gaf u het volgende aan: "Er zal nu een vooraankondiging komen waarin het reglement wordt bekendgemaakt, waarin men kan lezen wat de voorwaarden zijn. Het besluit is goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Er zal dus een maand de tijd zijn om daarop in te schrijven. Dan zal er een behandelingsperiode zijn en kan er worden overgegaan tot uitbetaling."

Ongeveer negenhonderd bedrijven die met varkens opereren, zouden in aanmerking komen, wat neerkomt op 25 procent van alle bedrijven. De uitkoopregeling zal ook een aanzienlijk deel betekenen voor de vooropgestelde reductie van de varkensstapel met 30 procent. Ondertussen voelen ook de 25 procent van de varkensboeren die in aanmerking komen voor deze uitkoopregeling steeds meer de stijgende voeder- en energieprijzen, en blijven velen van hen met verlies werken. Daarover hebben we het vandaag al een paar keer gehad. Zij hebben dringend duidelijkheid nodig.

Minister, wanneer zal de vrijwillige uitkoopregeling effectief in werking kunnen treden? Is dit sneller of trager dan verwacht?

Hoe luiden de adviezen van de Raad van State en de Vlaamse Toezichtcommissie? Indien die er nog niet zijn, wanneer worden ze concreet verwacht?

Wat is de beslissing van de Europese Commissie? Indien die er nog niet is, wanneer zou die er moeten komen?

Is er al zicht op hoeveel bedrijven zich ongeveer zouden inschrijven in de vrijwillige uitkoopregeling? Over hoeveel varkens zou dit dan gaan en over hoeveel procent van de totale Vlaamse varkensstapel spreken we dan?

Welke maatregelen zult u nog nemen om de varkenshouders die zich niet kunnen laten uitkopen door deze crisis in de sector te helpen? Welke maatregelen hebt u hiervoor dit jaar al genomen? Hadden of hebben deze maatregelen het gewenste effect?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Sintobin, dit is uiteraard een belangrijke vraag. Er zijn nog enkele vragen teruggekomen van Europa. Hierdoor loopt de regeling enige vertraging op. Het Departement Landbouw en Visserij en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), de diensten van collega Demir, bereiden een antwoord voor op de vragen van de commissie. De verdere timing van het dossier is afhankelijk van het definitieve fiat van de Europese Commissie.

De Raad van State en de Vlaamse Toezichtcommissie hebben hun adviezen al uitgebracht. De Raad van State formuleerde een aantal opmerkingen en vragen, gaande van de rechtsgrond over de vormvereisten tot tekstuele opmerkingen over onder andere de definities. Ook de Vlaamse Toezichtcommissie formuleerde nog een aantal vragen en opmerkingen, onder meer over het toevoegen van een rechtvaardigingsgrond voor het verwerken van gegevens, het opnemen van de verwerkingsverantwoordelijke en een verantwoording waarom de persoonsgegevens van anderen dan de aanvragers zelf worden verwerkt.

Het Departement Landbouw en Visserij en de VLM werken goed samen om deze opmerkingen, elk voor wat hun specialiteit betreft, te verwerken en te beantwoorden.

Ik kom tot uw vierde vraag. Het is moeilijk te zeggen hoeveel bedrijven op deze maatregel zullen intekenen én hoeveel er zullen voldoen aan de voorwaarden. Er kan dus al zeker niet worden ingeschat over hoeveel varkens dit zal gaan aangezien landbouwers ook kunnen kiezen voor een gedeeltelijke stopzetting.

Wat uw vraag over de ondersteuningsmaatregelen voor de varkenssector betreft, kan ik verwijzen naar de voorgaande vraag, waarin ik reeds een oplijsting maakte van de bijkomende maatregelen.

Het gewenste effect zou natuurlijk zijn dat de varkenssector, en bij uitbreiding de volledige land- en tuinbouwsector, economisch een stuk weerbaarder en sterker zou zijn. Dat is vandaag helaas nog niet het geval. Dat kunnen we allemaal vaststellen.

Mijn voorganger en ik hebben nooit de illusie gehad dat we met de maatregelen die we namen alle problemen zouden kunnen oplossen. Snel marktherstel en op termijn een transitie in de sector, ook richting een correcte prijsvorming, zullen daartoe heel belangrijk zijn.

Dat kan ik als minister niet alleen realiseren. Vanuit het beleid zorgen we er wel voor dat landbouwers kunnen rekenen op ondersteuning en begeleiding in die richting.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, vertraging, vertraging, hoor ik. U zegt dat er vertraging was bij de EC omdat er nog vragen waren. U hebt niet

vermeld waarover die vragen gaan. Zou u dat nog kunnen doen? Of de vragen meegeven?

Hebt u ook een timing? Als het te moeilijk is om dat mondeling te beantwoorden, kunt u dat bij het verslag voegen.

Kunt u een timing geven rond de vragen van de EC? Ik weet dat het niet evident is om in weken of maanden te spreken, maar toch. Ik heb het al gezegd, ik ben al geen grote voorstander van de afbouw van de varkensstapel, maar ik begrijp dat sommige varkenshouders dit willen aangrijpen om hun bedrijf stop te zetten omdat ze toch geen opvolging hebben of met verlies werken. Ik heb daar alle begrip voor. Voor hen is het belangrijk dat ze zo snel mogelijk weten wanneer de uitkoopregeling van start kan gaan.

Qua timing heb ik dezelfde vraag bij de Raad van State en bij de Vlaamse Toezichtcommissie.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik wil de vraag aangrijpen om nog eens naar een stand van zaken te vragen van de stikstofregeling. Er is op dit moment gezegd, en ik heb het op enkele studiedagen gehoord, dat er tegen de herfstvakantie een voorstel van PAS-akkoord naar de Vlaamse Regering zou gaan. Is dat zo of niet?

De voorzitter: De heer Van Hulle heeft het woord.

Bart Van Hulle (Open Vld): Minister, ik heb eigenlijk dezelfde vraag. Is het mogelijk om inzage te krijgen in de vragen van de EC?

Kunnen we de bemerking van de Raad van State inkijken? Het is voor het parlement belangrijk om deze te bekomen.

Bart Dochy (cd&v): Minister, er is destijds een ontwerpbesluit gemaakt dat het perspectief voor ogen had om in 2022 nog uitbetalingen te doen. De federale overheid heeft onderhandelingen gevoerd inzake fiscaliteit. Als dat in 2022 niet meer lukt en het wordt 2023, dan hebben we een totaal andere situatie inzake fiscaliteit. Ik zou u willen vragen om dit ook opnieuw onder de loep te nemen.

De kans dat er nog wordt uitbetaald in 2022 is bijzonder klein, mede door het systeem van het ontwerpbesluit, namelijk dat de vergunningsaanvraag voor vermindering – een reductie van de varkenshouderij – reeds moet zijn goedgekeurd. De afbraak van de stallen moet ook gebeurd zijn met een attest dat de aanvraag gebeurd is wanneer men gebruikmaakt van de slooppremie. Dat betekent dat voorzien wordt om de uitbetaling te doen maximum een tot twee jaar na de goedkeuring van de aanvraag. Dan zit men in een veel langer perspectief. Kunt u overgaan – na de goedkeuring – tot een versnelde uitbetaling via een voorschotregeling of zo?

Ik herhaal nog eens het aandachtspunt van de fiscaliteit en vraag u om dat weer op te nemen met uw federale collega. We hopen dat alles zo snel mogelijk wordt goedgekeurd.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's, ik denk dat we de bekommernis delen. Ik was nog plaatsvervangend lid van deze commissie toen we hier alle belangenorganisaties gezien en gehoord hebben. Ze kwamen ons vragen om werk te maken van de opkoopregeling. Ik denk dat jullie allemaal zeer dicht bij de sector staan en daardoor de roep naar snel duidelijkheid steeds luider horen klinken, ikzelf ook. We hebben er alle belang bij om snel duidelijkheid te geven aan die varkenshouders

die het vandaag niet onder de markt hebben. Een heel groot aantal van hen kijkt uit naar die opkoopregeling. We zijn, samen met collega Demir, in overleg met Europa. De vragen daar gaan natuurlijk over de uitbetalingsvoorwaarden. Daar kan ik nu niet tot in detail op ingaan, maar het gaat over het kader dat wij gecreëerd hebben – en dat is geen rocket science – rond de voorwaarden van uitbetaling.

Het document van de Raad van State is publiek, dat kunnen wij u bezorgen, collega Van Hulle.

Wat we met Europa doen, dat gaat nog over en weer. Wat daarvan al bij u kan geraken, dat moet ik navragen.

Dat het stikstofakkoord er zou zijn tegen de herfst, dat heb ik nog niet gehoord. Ik heb geen signaal gekregen dat alles al beantwoord zou zijn. De twee administraties werken thematisch samen in een aantal werkgroepen om zoveel mogelijk geïntegreerd te kunnen antwoorden. Of dat nu al eind deze maand zal zijn, dat bericht heb ik nog niet gekregen. Er wordt wel met man en macht aan gewerkt. Het zijn er heel veel die moeten worden verwerkt. Of men dat in zijn geheel zal brengen of gefaseerd, is ook nog een punt van discussie. Ik kan vandaag geen timing geven wanneer al de bezwaren behandeld zullen zijn.

Collega Dochy, in het huidige voorstel is 2021 het referentiejaar. Dat is niet onbelangrijk zoals u terecht aanhaalt. De uitbetaling in 2022 was vandaag ook een voorwaarde. De vraag is, met de lopende vertraging, of dat nog haalbaar is. We doen al het mogelijke om het zo snel mogelijk geregeld te krijgen. Ik kan echter geen indicatieve timing meegeven. We willen er zo snel mogelijk duidelijkheid aan geven, ook via wat was afgesproken in een soort 'pre-call'. Als men vandaag aan de sector laat weten wat de context is, moet dat duidelijk zijn.

Het kan niet zijn dat men hen vandaag informeert en een pre-call lanceert, om dan een paar weken later te moeten zeggen: ja, Europa heeft toch gezegd dat die of die voorwaarde anders moet zijn. Dus ik wil daar eerst duidelijkheid over hebben, alvorens wij met de varkenshouders kunnen werken aan die uitkoop- of opkoopregeling.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Spijtig natuurlijk, van de vertraging. Ik begrijp wel wat u zegt over de pre-call. Het is natuurlijk zo dat er eerst duidelijkheid moet zijn vooraleer men iets voorlegt aan de varkensboeren. Maar het is ook wel zo dat dit akkoord acht maanden geleden gesloten werd. Die uitkoopregeling is acht maanden geleden afgeklopt, of zat in het stikstofakkoord en is afgeklopt in juni of zo. Die acht maanden zijn lang voor iemand die geïnteresseerd is in die uitkoopregeling. U weet wel dat sommigen in heel moeilijke papieren zitten. Als ik dan van de voorzitter hoor dat dat, indien het verlaat wordt naar volgend jaar, ook wel gevolgen zal hebben wat betreft fiscaliteit en misschien andere zaken, zal het voor sommigen misschien opnieuw een stap te ver zijn om in te stappen in die uitkoopregeling of zal het nadelig zijn. Wie zal het zeggen?

Het is spijtig dat er vertraging is. Het is ook spijtig natuurlijk – en ik begrijp dat – dat er geen timing gegeven kan worden. Ik hoop dat het zo snel mogelijk geregeld wordt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over kleine landschapselementen – 172 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, in 2021 alleen al verdween er 52 hectare bos, 43 hectare ecologisch waardevol grasland en 61,5 hectare andere beschermde natuur op illegale wijze. Die cijfers komen van minister Demir. Daarnaast is er ook 40 kilometer zogenoemde kleine landschapselementen vernield, zoals hagen en houtkanten. En dat is wellicht een onderschatting, want het gaat enkel om wat er effectief is vastgesteld. Dat zijn gegevens van de natuurinspectie.

Metten is weten. Je kunt maar een goed beleid voeren als je weet wat er op het terrein aanwezig is. Een inventaris van alle bestaande kleine landschapselementen is dus zeer belangrijk, want het is moeilijk te monitoren wat er verdwijnt als je niet precies weet wat er staat.

Ik heb hierover aan u, minister, maar ook aan minister Demir vragen gesteld en daar eigenlijk wel tegenstrijdige antwoorden op gekregen, en dan meer bepaald over de inventaris en de monitoring van de kleine landschapselementen in landbouwgebied. Minister Demir zegt dat het Departement Landbouw en Visserij in samenwerking met het geografisch informatiesysteem (GIS) Vlaanderen enkele jaren geleden een kaart heeft ontwikkeld waar een indicator uit kan voortvloeien. Maar navraag bij u leert mij dat er wel een kaart is, die het resultaat is van een 'proof of concept', maar dat er al sinds 2015 geen nieuwe data meer uit zijn voortgekomen. U zei ook dat dat een momentopname is, dat die correctheid niet volledig 100 procent is, en met andere woorden, dat daar geen conclusies uit kunnen worden getrokken.

Op Europees niveau is de Nature Restoration Law in opmaak. Hierin zal de eis worden gesteld om te zorgen voor een stijgende tendens van het aandeel natuur- en landschapselementen in landbouwgebied. Hiervan wordt de goedkeuring in juni 2023 verwacht, en dat is op zich niet zo ver weg meer. Bovendien, en dat weet u, ijvert Europa in haar farm-to-forkstrategie en haar biodiversiteitsstrategie voor 10 procent natuur op landbouwareaal.

Wie is nu eigenlijk verantwoordelijk voor het beleid rond kleine landschapselementen in het landbouwgebied? Bent u zelf dat of is het minister Demir? Welke doelstellingen stelt de Vlaamse Regering op dat vlak? Hoe zult u de doelen met betrekking tot de Biodiversiteitsherstelwet bereiken? Hoe zullen die opgevolgd worden?

Wordt er op Vlaams niveau een inventaris van de landbouwnatuur opgemaakt? Wie voert die uit? Wat is de stand van zaken? Wanneer zal deze inventaris klaar zijn? Hebt u hierover overleg met minister Demir?

Bent u van plan, minister, om de kaart die uit deze 'proof of concept' komt, om te zetten in een instrument voor de structurele monitoring van deze kleine landschapselementen? Hoe zal deze monitoring eruitzien?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Schauvliege, het beleid inzake de bescherming van kleine landschapselementen is inderdaad een bevoegdheid van collega Demir, zoals u weet.

In het kader van de randvoorwaarden in het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) zijn landbouwers verplicht om het verbod, de vergunningsplicht en de voorwaarden voor het wijzigen van landschapselementen na te leven zoals die in de natuurwetgeving worden opgelegd. Bovendien moeten landbouwers de vergroeningsmaatregelen naleven, waarvoor zij dan ook de vergroeningsbetaling ontvangen. Een van die vergroeningsmaatregelen bestaat uit het aanhouden van ecologisch aandachtsgebied. Elke landbouwer met meer dan 15 hectare bouwland moet 5 procent van dat areaal inrichten als ecologisch aandachtsgebied. De landbouwer kan daarvoor kiezen uit verschillende mogelijkheden, waaronder het aanleggen of aanhouden van landschapselementen langs zijn bouwland, maar ook de aanleg van de zogenaamde vanggewassen of het telen van stikstofbindende gewassen behoren tot de mogelijkheden.

Vanuit het landbouwbeleid bestaat er vandaag ook al een stimulerend beleid rond een aantal kleine landschapselementen, via de steun van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) voor niet-productieve investeringen. Daarbij is er niet alleen ondersteuning voor de aanleg van hagen, heggen en houtkanten, maar bijvoorbeeld ook voor bomen, bomenrijen en poelen.

Wat de proof of concept betreft, bestaat er een indicatieve kaartlaag 'Kleine landschapselementen in landbouwgebruikspercelen in Vlaanderen'. Zoals ik al eerder aangaf in mijn antwoord op uw schriftelijke vraag hieromtrent, is deze het resultaat van een proof of concept uitgevoerd door Informatie Vlaanderen in de periode 2015-2017.

Binnen mijn bevoegdheden volstaat deze momenteel om functioneel de processen binnen het Departement Landbouw te kunnen uitvoeren. Dit neemt niet weg dat mijn administratie blijft inzetten op het optimaliseren van haar processen door onder meer gebruik te maken van nieuwe technologieën. Dat gebeurt weliswaar altijd met het oog op de doelstellingen van die processen binnen onze bevoegdheden.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, met uw antwoorden ben ik natuurlijk niet veel wijzer, behalve dat ik weet dat u zich niet verantwoordelijk voelt voor het opvolgen van het verdwijnen van die kleine landschapselementen, dat dat een taak is van uw collega-minister. Ik hoor eigenlijk niet echt de doelstelling die Vlaanderen, die de Vlaamse Regering, naar voren schuift. Maar goed, ik zal de vraag opnieuw stellen aan uw collega-minister.

Maar waar ik mij wel vragen bij stel, is dat u hebt aangegeven dat er inderdaad een kaartlaag opgemaakt is tussen 2015 en 2017, en dat dat iets is wat u gebruikt om beleid mee te maken of op te volgen. Maar ik heb die kaartlaag die gemaakt is met middelen van de Vlaamse overheid nergens gevonden. Het lijkt mij eigenlijk toch wel belangrijk om, als er zo'n kaartlaag is – ook al is dat de toestand 2015-2017 –, die publiek beschikbaar te maken, zodanig dat – en ik veronderstel dat de mensen van Handhaving die kaart ook niet hebben – die gebruikt kan worden om de toestand op het terrein te checken en te kijken wat de evoluties zijn. Want, zoals ik het nu begrijp, bestaat er nergens in Vlaanderen een overzicht dat ons aangeeft wat de stand van zaken was en is, en of er nu kleine landschapselementen verdwijnen of bij komen. Uit de cijfers van Handhaving blijkt dat er verdwijnen. Het lijkt mij toch wel zeer belangrijk dat we die gegevens, één, publiek maken, en twee, dat we daar een degelijke monitoring op zetten. Want als we niet weten wat er is en niet weten wat de impact van al die Europese centenmaatregelen is, dan varen we in Vlaanderen eigenlijk blind en ik denk niet dat dat de bedoeling kan zijn.

Dus, minister, kan die kaartlaag beschikbaar gemaakt worden, ook voor het grote publiek?

De voorzitter: De heer Van Hulle heeft het woord.

Bart Van Hulle (Open Vld): In aansluiting op de vraag van collega Schauvliege, heb ik de volgende bedenking.

Ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat hagen en houtkanten, dat kleine landschapselementen heel belangrijk zijn. Maar ik stel vast dat er op dit moment eigenlijk drie mogelijkheden zijn om bij de overheid aan te kloppen. Er is het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP), dat zegt: tegen 2030 een halve meter haag per inwoner. Gemeenten kunnen daar subsidies voor krijgen. Wat u net aanhaalt, minister, is dat landbouwers ook subsidies kunnen krijgen. En vorige week kondigde minister Demir een nieuw hagen-en-houtkantenplan aan.

De meeste plannen worden voorgesteld tot 2030, maar ik stel vast dat twee van de drie plannen die nu al lopende zijn, eigenlijk weinig succes kennen. De reden daarvoor is, volgens mij, dat ze weinig bekend zijn en dat ze heel veel administratie met zich meebrengen. Ik voel dat zo aan. Een idee zou kunnen zijn om die drie plannen samen te voegen in één houtkanten- en hagenplan, een 'kleinelandschapselementenplan'.

Een tweede bemerking die ik heb, is of we ze niet kunnen comprimeren tot 2024 en eventueel wat middelen van het bosstrategieplan kunnen gebruiken. Want ik denk dat het heel moeilijk zal zijn om tot de doelstelling van 4000 hectare bos – we zitten nu aan 650 hectare – te komen. Daar wordt, onzes inziens – door de stress om het te bekomen –, geknabbeld aan landbouwgrond, wat eigenlijk niet loopt volgens het regeerakkoord. Uiteindelijk gaat het toch over CO₂-captatie. De uiteindelijke doelstelling is onder andere CO₂-captatie. Hoe we die CO₂ capteren, is door 2500 hectare bos in plaats van 4000 hectare bos te realiseren en de rest via een hagen-en-houtkantenplan, een kleinelandschapselementenplan. De uiteindelijke doelstelling wordt daardoor bereikt. Een idee zou dus kunnen zijn om een aantal middelen van de bosstrategie over te schakelen om het te bereiken en die doelstelling in één plan te comprimeren.

Mijn vraag is hoe u daartegenover staat.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Dit is een belangrijke vraag van collega Schauvliege en ik denk dat we op zich allemaal de rol van de kleine landschapselementen erkennen, dat kan niemand onderschatten, zowel voor de biodiversiteit als voor die koolstofcaptatie. De instrumenten die wij daarvoor gebruiken, dat gaat van verbieden van het vernietigen van landschapselementen, het handhaven daarvan, verplichten dat er een deel van het areaal ingericht wordt vanaf een bepaalde grootte en dan ook heel wat subsidies om te stimuleren. Dat zijn allemaal waardevolle instrumenten. Maar ik denk dat we, op lange termijn gezien, geen grote stap voorwaarts gaan kunnen zetten met die instrumenten alleen. Ik denk dat je de landbouwers daarin echt gaat moeten meekrijgen. En momenteel is daar een soort van aversie tegenover die kleine landschapselementen. Landbouwers hebben schrik dat, als ze meer gaan doen voor die kleine landschapselementen op hun areaal, dat gevolgen gaat hebben voor de productiviteit van hun landbouwgrond of dat er op termijn bijkomende restricties worden opgelegd omdat ze een extra inspanning gedaan hebben voor de natuur.

Ik denk dat we, zolang we die patstelling niet doorbreken, nooit een echte dynamiek, of een wisselwerking tussen landbouwer en natuur gaan krijgen, omdat de vrees vanuit de landbouw is dat als ze inspanningen voor de natuur gaan doen, ze op termijn daar zelf in hun bedrijfsvoering de prijs voor gaan betalen. Dat is natuurlijk het grootste struikelblok. Dan mag je verplichten, verbieden, handhaven,

opleggen, subsidiëren zoveel je wil, je gaat die grote sprong voorwaarts niet kunnen maken. Ik heb niet echt een concrete vraag aan u, minister, maar ik denk wel dat we die patstelling met z'n allen moeten proberen te doorbreken om vooruit te kunnen gaan in dit dossier en ook algemeen eigenlijk die tegenstelling landbouw natuur te kunnen doorbreken.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Ik sluit voor een stuk aan bij mijn collega. Die kleine landschapselementen – houtkanten, heggen, hagen –, dat is niet sinds gisteren en ook niet sinds vorig jaar. Het is al decennialang dat men subsidies geeft aan zulke zaken. Mijn concrete vraag is: hoe gaan we dat nu eindelijk eens continueren? Dat wil zeggen: er zijn landbouwers en anderen die daar subsidie voor krijgen en vijf jaar later krijgen ze daar nog eens subsidie voor. En dan zetten ze die houtkant gewoon aan de andere kant of die haag wordt uitgedaan en dan tien jaar later zetten ze aan de andere kant een haag. We zijn gewoon subsidies aan het geven aan dingen die gewoon om de zoveel tijd gewoon toch weer verdwijnen en dan aan de andere kant weer terugkomen. Dus hoe gaan we dat continueren? We blijven subsidies uitgeven en de vraag is dan uiteindelijk: waaraan?

Bart Dochy (cd&v): Ik denk dat collega Coel het heel mooi geduid heeft en er was ook de referentie naar de eerste vraag van collega Sintobin, waarin hij verwees naar de rechtszekerheid, naar het feit dat men inderdaad met goede bedoelingen meewerkt aan een aantal zaken om het landschap op te bouwen als landbouwer en daarna – ik kan u verschillende voorbeelden geven, collega Schauvliege – eigenlijk het slachtoffer wordt van de eigen goede wil in andere dossiers, omdat men natuur gecreëerd heeft die eigenlijk geen landbouwstatuut heeft. Zo zou je een statuut landbouwnatuur moeten hebben waarbij er geen effecten zijn op de landbouwsector als zodanig wanneer die inderdaad in volle ontwikkeling komt.

Want landbouwers zijn echt wel bereid om een aantal dingen te doen, maar ze zijn niet bereid om na enkele jaren vast te stellen dat ze daardoor negatieve effecten hebben op hun bedrijfsvoering. En dat gaat ook dus heel duidelijk over die rechtszekerheid. De volgende uitdaging in dat verhaal wordt eventueel het decreet op landschapsparken, nationale parken. Dat is dezelfde discussie. En je kunt vandaag de dag de landbouwers niet meer overtuigen van het feit dat hun goede bedoelingen geen negatieve gevolgen zullen hebben voor zichzelf. Ik moet spijtig genoeg erkennen dat ik ook die redenering niet kan ontkrachten vanuit de vaststelling van het verleden. Dat vertrouwen is dus weg. En u weet dat vertrouwen weggaat te paard en te voet terugkeert. Dus we staan heel ver af van een goede mogelijke consensus vanwege de ervaringen uit het verleden.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik kan de tussenkomsten van collega's Dochy en Coel bijtreden. Ik denk dat dat inderdaad ook is wat ik voel op het terrein, dat je er een stukje vertrouwen voor nodig hebt om het harmonieuze evenwicht tussen natuur en landbouw, dat wel de ambitie moet zijn in het voorbeeld van die kleine landschapselementen, na te streven. Misschien is een apart statuut – wat ik hier ook wel tussen de regels lees – van natuur in die landbouwomgeving, specifiek voor dit soort kleine landschapselementen, wel een piste.

Collega Van Hulle, ondanks het feit dat het niet specifiek onze bevoegdheid is, steken we ons daar niet achter weg. We hebben daar wel degelijk een stimulerend beleid rond. Het gaat om 26 kilometer bijvoorbeeld op een jaar tijd die bijkomend is aangelegd. Op zich is er voor uw idee wel iets te zeggen. Het is natuurlijk volledig de bevoegdheid van collega Demir hoe zij invulling geeft aan die bosdoelstelling van 4000 hectare. Maar zoals u die redenering opbouwt, denk ik dat daar wel iets voor te zeggen valt.

Collega Schauvliege, dat moet ik voor u nagaan. Wat de specifieke kaart betreft: die is door ons niet geconcipeerd als een handhavingsinstrument. Ik ga voor u dus na in welke mate dat gedeeld kan worden. Het is een beleidsmatig instrument geweest voor het departement.

Collega Pieters, we zijn vorig jaar gestart met de niet-productieve investeringen, de 100 procentsteun wat betreft de investeringen in de kleine landschapselementen, de hagen en de houtkanten. Ik heb daarnet al verwezen naar de aantallen. Wat dat betreft, is het een vrij nieuw stimulerend instrument, maar zal het, terugkomend op de tussenkomsten van collega's Coel en Dochy, de komende tijd nog wat meer vergen om dat duurzaam te voorzien in ons landbouw- en omgevingslandschap.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, die hagen en heggen moeten eigenlijk ieders zorg zijn. Ik heb hier in de commissie heel veel collega's gehoord die daar ook zeer bezorgd over zijn. Het gaat niet alleen over biodiversiteit, ze spelen ook een belangrijke rol in koolstofopslag, in erosiebestrijding en zijn eigenlijk ook zeer belangrijk voor de landbouwvoering op zich. Het is zeer belangrijk, als we daar inspanningen voor doen – en we moeten dat doen, Europa vraagt dat, het is ook super belangrijk –, dat die effectief renderen. Op dit moment weten we dat niet, we varen blind, want we monitoren niet wat er verdwijnt in combinatie met wat erbij komt. U zegt daarnet dat er 26 kilometer haag bij gekomen is door subsidiëring. Maar we weten niet wat er verdwijnt. Uit de cijfers van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) zien we al dat er vorig jaar minstens 40 kilometer verdwenen is. Dat betekent dat we met een negatief saldo zitten. Het is zeer belangrijk dat we de middelen die naar het landbouwbeleid en het natuurbeleid gaan, effectief inzetten en dat we ook resultaten boeken op het terrein om net dat vertrouwen te kunnen garanderen. Inspanningen doen en niet zien wat het resultaat is, zorgt er natuurlijk voor dat we dat vertrouwen continu ondermijnen.

Minister, mijn vraag is dan ook heel duidelijk. Eén, zet die kaart online en twee, ontwikkel een indicator die ervoor zorgt dat je echt kunt meten wat er op het terrein verandert. Niets is zo stimulerend als zien dat wat je doet, ook effectief bijdraagt tot een uitbreiding van de hagen en heggen in Vlaanderen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.